

University of Groningen

De gezondheidszorg in de Noord-Nederlandse koloniën van de Maatschappij van Weldadigheid tussen 1818 en 1859

Roelfsema-van der Wissel, Hermine Gertrude

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:

2006

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Roelfsema-van der Wissel, H. G. (2006). *De gezondheidszorg in de Noord-Nederlandse koloniën van de Maatschappij van Weldadigheid tussen 1818 en 1859*. s.n.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Afbeeldingen

1. Portret van Johannes van den Bosch in 1836 geschilderd door Raden Sarief Bastainan Saleh.
2. De Ommerschans in 1732, geaquarelleerde pentekening van Cornelis Pronk, Universiteitsbibliotheek Leiden.
3. Overzichtskaartje van de ligging van de drie koloniën van de Maatschappij van Weldadigheid.
4. De kolonie Willemsoord in 1826, in; *De Vriend des Vaderlands*, 1830, 317.
5. Kaart van het gesticht in de Ommerschans ; Drents Archief, Veenhuizen/Ommerschans 45a (11-21).
6. Plattegrond van het tweede gesticht in Veenhuizen, in : *De Vriend des Vaderlands* , 1827, 841.
7. Het eerste gesticht in Veenhuizen, in: *Atlas Van Stolk*, Rotterdam.
8. Tekening van het hospitaal in Ommerschans in 1842; RAD, archieven MvW, inv. nr. 259, 26 mei 1842 nr.19.
9. Tekening waarmee een eventuele vergroting van de ziekenzalen in Ommerschans wordt weergegeven; RAD, archieven MvW, inv. nr. 259, 26 mei 1842 nr.19.
10. Tekening van een lijkenhuisje; RAD, archieven MvW, inv. nr. 897, 29 september nr.16.
11. Tekeningen van de verplaatsing van de woonruimte van de apotheker naar de voorzijde van het tweede gesticht; RAD, archieven MvW, inv. nr. 135, 1 april 1833 nr.39.
12. Pillenronder; Museum Griffioen in Delft.
13. Schets voor het inrichten van een woonhuis met apotheek in het algemeen bureau in Frederiksoord; RAD, archieven MvW, inv. nr. 83, 2 januari 1827 nr.4a.
14. Afbeelding (litho) van het gesticht in Ommerschans omstreeks 1828, in; *An Account of the Poor- colonies and agricultural workhouses of the Benevolent Society of Holland* (Edinburg 1828).
15. Pillenplank ; Museum Griffioen in Delft.
16. Aderlaatmateriaal ; Museum Griffioen in Delft.
17. Situatieschets van de drie gestichten in Veenhuizen tussen 1823 en 1827; Kaart van R. Santema (1990).
18. Kinderstoel ; Psychiatrisch Centrum Joris in Delft.
19. Hydrotherapeutische installatie, in ; J. Guislain *Traité sur l'aliénation mentale et sur les hospices d'aliénés*, (Amstelveen 1826).
20. Gebarentaal voor doven; Gemeente Archief Groningen.
21. Het Landbouwkundig Instituut in Wateren, in; *De Vriend des Vaderlands*, 1831, 401.
22. De stoom-likeurstokerij en zeepziederij van W. J. Roelfsema, in; B. Tuin en F. Venema *Groningen op recept*, 123 (Groningen 1982).

23. Een afbeelding van trachoma, in; A. Fischer-Dünckelmann *Die Frau als Hausärztin*, 448 (Stuttgart 1911).
24. Schets waarbij de woon- en slaapzalen in het eerste gesticht van secreten kunnen worden voorzien; RAD, archieven MvW, inv. nr. 712, 11 november 1851 nr.19.
25. Een tinnen klisteerspuit ; Museum Griffioen in Delft.
26. Kaartje van Drenthe waarop het bedelaarstransport in 1854 van Ommerschans naar Veenhuizen is aangegeven.
27. Levi Ali Cohen, particuliere collectie Ali Cohen.
28. Vaccinatie door Jenner ; herkomst onbekend.
29. Opgekomen pokken twaalf dagen na de inenting; Museum Griffioen in Delft.
30. Twee tourniquets en een brandijzer; Museum Griffioen in Delft.
31. Narcose-instrumentarium; Museum Griffioen in Delft.
32. Amputatieset; Museum Griffioen in Delft.
33. Kunstarm; Museum Griffioen in Delft.
34. Een dubbele breukband; Museum Griffioen in Delft.
35. Een galvanisatie-apparaat; Museum Griffioen in Delft.
36. Kaart van de Gewone koloniën; RAD, archieven MvW, inv. nr. 1682, jaarverslag 1866.
37. Een kering met de hand, in; A. Fischer-Dünckelmann *Die Frau als Hausärztin*, 321 (Stuttgart 1911).
38. Schets van een zaal voor moeders met zuigelingen; RAD, archieven MvW, inv. nr. 225, 7 maart 1840 nr.16.
39. Een verlostang en een verloshevel; Museum Griffioen in Delft.

Lijst van tabellen, voedingslijsten en een grafiek

Tabellen

- 3-2. Overzicht van medici in dienst van de Maatschappij van Weldadigheid tussen 1818 en 1860 samengesteld uit het archiefmateriaal.
- 5-1. Lijst van gereedschappen voor de apotheek in Veenhuizen opgesteld in 1824. Opsomming van de in 1832 in de apotheek van Veenhuizen aanwezige gebruiksvoorwerpen en medische instrumenten.
- 5-2. De in 1837 voor de gestichten in Veenhuizen bereide recepten.
- 5-4. Kostenraming voor de aanschaf van apparatuur voor het op grote schaal produceren van geneesmiddelen in Ommerschans (1851).
- 6-4. Het aantal behandelingen en uitgegeven recepten ten dienste van de gestichtsbewoners in Veenhuizen in 1841 en 1842.
De hoeveelheden gereed gemaakte recepten voor de verschillende bevolkingsgroepen in Ommerschans in 1853.
- 6-5. Winstberekening van de in 1853 in Ommerschans bereide medicijnen.
- 8. De jaarlijkse uitgaven aan medicijnen tussen 1828 en 1840.
Een gespecificeerde onkostennota van de koloniale geneeskundige dienst over 1841.
Een overzicht van de totale jaarlijkse kosten van de koloniale geneeskundige verzorging van 1841 tot 1860.
Een vergelijking van de uitgaven aan medische verzorging in Veenhuizen, Ommerschans en de Gewone koloniën over 1855.
- 9. Leeftijdstabel van gestorven bedelaarskolonisten in 1847.
Een overzicht van de doodsoorzaken bij bedelaarskolonisten in 1847.
- 10-1. Een vergelijking van het aantal sterfgevallen in Norg met de bevolkingssterfte in Veenhuizen tussen 1826 en 1829.
- 10-2. Tabel om aan te tonen in hoeverre er een verband bestond tussen de sterfte onder wezen en de provincies, waaruit deze afkomstig waren in de periode 1825-1829.
- 10-4. Sterftcijfers van de wezengestichten van 1828 tot en met 1836. Een overzicht van de verschillende gebreken, die de invalide wezen vertoonden (1836).
Een opsomming van ziekten waaraan de wezen tussen 1831 en 1837 stierven.
- 13-4. Berekening van de voedingswaarde van het weekmenu van bedelaars in Veenhuizen in 1858.
- 13-5. Opgave van de naar leeftijd uitgereikte hoeveelheden voedsel (1842).
Beoordeling van de voedingswaarde van het voedsel voor wezen volgens de huidige maatstaven.

- 13-7. Lengtematen en andere gegevens van mannelijke wezen, die in aanmerking wilden komen voor een militaire keuring (1830).
- 13-10. Een vergelijking tussen de gestichten in Veenhuizen en het gesticht in Ommerschans wat betreft het verbruik van ziekenvoedsel in 1857.
- 14-3. Tabellen van de jaren 1840, 1842, 1844 en 1846, waarmee de omvang van scabies en de resultaten van een schurftbehandeling in de gestichten in Veenhuizen worden weergegeven.
15. Rapport van de resultaten van de behandeling van oogziekten in het derde gesticht in Veenhuizen in 1835.
 Het verloop van oogziekten in Veenhuizen in 1840-1847.
 Een vergelijking van het aantal ooglijders in de bedelaarsgestichten in Veenhuizen met die in Ommerschans tussen 1840 en 1847.
 Overzicht van de geleidelijke afname van het aantal ooglijders in Ommerschans van 1847 tot 1859.
 Een tabel uit 1852 om aan te tonen, in welke mate de uit Amsterdam afkomstige wezen ten opzichte van de overige wezen door oogziekten waren aangetast en in hoeverre ze hiervan ondanks een behandeling blijvende schade hadden ondervonden.
16. De vermoedelijke oorzaken van beenafwijkingen bij wezen (1853).
- 17-4. De sterfte aan tuberculose bij wezen, bedelaars en overige kolonisten in verhouding met de totale sterfte in de jaren 1831 tot 1858.
 Overzicht van de behandelingen en sterfte aan scrofulose en tuberculose in de gestichten in Veenhuizen in 1838.
- 18-7. Een vergelijking van de in 1849 door cholera aangetaste en overleden personen in Veenhuizen en die in geheel Drenthe en de verhouding van deze dodentallen ten opzichte van de totale sterfte.
- 19.1. Gestichtswezen, ziekten en sterfte 1831-1859 (tabel I).
 Gestichtsbedelaars, ziekten en sterfte 1831-1859 (tabel II).
- 19.2. Sterfte van de bedelaars naar leeftijd 1831-1859 (tabel III).
 Sterfte naar leeftijd van de wezen 1831-1859 (tabel IV).
 Sterfte van de kolonisten in de Gewone koloniën en van de kwekelingen in Wateren 1828-1859 (tabel V).
- 20-3. De uitkomsten van de pokkenvaccinaties in Veenhuizen tussen 1840 en 1847.
 Het aantal pokkenvaccinaties en de resultaten ervan in Veenhuizen, Ommerschans en de Gewone koloniën in 1852.
22. Het aantal geboorten in de drie koloniën van de Maatschappij van Weldadigheid tussen 1828 en 1859.
- 22-1. Het in 1836, 1838, 1840, 1842 en 1844 tot en met 1846 door de vroedmeesters en vroedvrouwen in de Gewone koloniën verrichte aantal bevallingen.
 De door J.J.W. Voorhorst verrichte bevallingen tijdens 1856, ingedeeld per maand en naar sekse.

Voedingslijsten

- 13-4. De weekmenu's van de bedelaars in Veenhuizen en Ommerschans (januari 1858).
- 13-5. Het weekmenu van de wezen in Veenhuizen (januari 1858).
- 14-3. Het weekmenu van de kwekelingen in Wateren (juni 1858).
- 15-2. Berekening van de benodigde voedingswaren voor de ziekenzalen van het tweede gesticht in Veenhuizen in 1857.

Grafiek

- 21-2. Weergave van de sterfte onder bedelaars, wezen en kolonisten in de Gewone koloniën tussen 1828 en 1859.